

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО АНАЛІЗУ ІНТЕРНЕТ ВІДНОСИН

У час новітніх технологій Інтернет мережа займає передове місце серед мас-медійного середовища. Вона має значні переваги у пошуку та обміну інформацією, надає безмежні можливості розвитку комунікаційних, освітніх, творчих, комерційних та інших потреб. Завдяки Інтернет мережі з'явилися віртуальні відносини за зразком суспільних відносин, які можуть зовсім не мати матеріального прояву в реальному житті але вони мають значний вплив на свідомість людини та її потреби.

У загальному вигляді Інтернет мережа надає можливість необмеженого доступу саме до інформації, яка безпосередньо виступає засобом задоволення різноманітних потреб людини. З іншого погляду Інтернет можна уявити як простір який сам може виступати у якості об'єкта відносин. Так Інтернет може бути універсальним місцем роботи, виступати як платіжна система, засіб розміщення реклами, джерелом пошуку та розповсюдження інформації, засобом соціальної комунікації, навчання та іншим.

Як відомо будь-які правові відносини це суспільні відносини. Вони виникають під час взаємодії необмеженого кола осіб як юридичних так і фізичних і безпосередньо пов'язані із реалізацією певної соціальної потреби. Відносини, що набули масового характеру та потребують законодавчого закріплення суб'єктивних прав та юридичних обов'язків переходять у стан правовідносин. Для подальшого аналізу Інтернет відносин варто розглянути основні питання на які відповідають будь-які відносини та з'ясувати в чому полягає сутність саме Інтернет відносин.

По перше необхідно з'ясувати які загальнолюдські потреби задовольняють дані відносини?

Одразу слід визначитись, що Інтернет відносини охоплюють безліч напрямків та мають зв'язок з майже усіма іншими видами суспільних

правовідносин. Проте, які б загальнолюдські потреби не задовольнялись завдяки використанню Інтернет всі вони прямо або опосередковано стосуються певної діяльності із інформацією. **Звернемося до поняття інформації.** Відповідно до Закону України «Про телекомунікації» інформація це відомості, подані у вигляді сигналів, знаків, звуків, рухомих або нерухомих зображень чи в інший спосіб [1]. Серед ознак інформації слід назвати по-перше наявність певного джерела інформації, по-друге здатність бути об'єктом збирання, зберігання, оброблення, аналізу, використання та поширення; по-третє інформація має містити змістовне навантаження у вигляді відомостей або/та даних, що відображають стан, властивості, якості, ознаки суб'єктів, фактів, подій, дій, явищ, процесів. Але інформація в Інтернеті має свою специфіку. Така інформація має бути оброблена, розміщена та введена в обіг завдяки використанню електронних технічних приладів. Відповідно інформація як благо з приводу якого виникають Інтернет відносини нерозривно пов'язана із носієм даної інформації.

Наступним кроком у дослідженні сутності Інтернет відносин слід з'ясувати яке соціальне благо покликано захищати право у даних правовідносинах? Даючи відповідь на дане запитання слід назвати: право на свободу слова, творчості, самовираження, свободу доступу до інформації, право на освіту, право на зайняття підприємницькою діяльністю, право на захист приватної власності, зокрема інтелектуальної та інші.

Поряд з цим можна припустити, що на розвиток соціальних відносин обов'язково впливають тенденції технічного та технологічного процесу, що пропонує нові форми комунікацій між людьми. Відповідно з'являються можливості, що породжують нові потреби та розвивають права людини. Завдяки мережі Інтернет людина отримує можливість привертати увагу до своєї особи, своєї діяльності, творчості тобто вести публічний засіб життя. Потреба полягає у можливості не просто вільно висловлювати свої думки а робити це саме через мережу Інтернет. Приєднання до Інтернет мережі стає більшим ніж спосіб отримання та передачі інформації, це перетворюються у специфічну потребу людини на приєднання до найбільшої в світі інформаційної системи.

Ще однією характерною ознакою відносин яку необхідно з'ясувати це – підстави виникнення, зміни та припинення даних відносин.

Спочатку визначимось з поняттям Інтернету. Існує безліч визначень терміну Інтернет (дослівно – «між мережа») можна взяти за основу визначення надане в Законі України «Про телекомунікації» де «Інтернет» це **всесвітня інформаційна система загального доступу, яка логічно зв'язана глобальним адресним простором та базується на Інтернет-протоколі, визначеному міжнародними стандартами. Виходячи із положень названого вище Закону України Інтернет – це засіб телекомунікації (передавання, випромінювання та/або приймання знаків, сигналів, письмового тексту, зображень та звуків або повідомлень будь-якого роду по радіо, провідних, оптичних або інших електромагнітних системах), що має на меті передачу інформації між суб'єктами. Узагальнивши дане визначення можна стверджувати, що Інтернет відносини виникають за двома напрямками: з приводу споживання Інтернет послуг та з приводу передачі певної інформації за допомогою мережі Інтернет.**

Підставою для виникнення першого напрямку слід вважати укладений договір між Інтернет провайдером та споживачем послуг в мережі Інтернет.

Що стосується другого напрямку відносин то вони виникають в межах надання Інтернет послуги але підставою для виникнення даних відносин можуть слугувати різноманітні цивільні-правові угоди.

Аналіз правозастосовчої практики, свідчить, що Інтернет відносини виникають, змінюються і припиняються за наявності таких передумов: по-перше, якщо існує необхідна норма інформаційного, цивільного, міжнародного та іншого права, яка поширює свою дію на відповідних суб'єктів, по-друге, коли суб'єкти виступають в якості носіїв необхідних прав і обов'язків. Тобто фізичні особи повинні володіти всіма якостями повноцінної особистості, правоздатність і дієздатність; по-третє, коли виникають юридичні факти – конкретні обставини, з якими суб'єкти можуть пов'язувати виникнення, зміну або припинення інтернет-відносин. Такими юридичними фактами можна назвати

наприклад укладення договору купівлі-продажу через Інтернет, відкриття сайту, вчинення суб'єктом комп'ютерного правопорушення та ін.

До суб'єктів Інтернет відносин можна віднести: фізичних осіб – громадяни України, іноземних громадян та осіб без громадянства; юридичних осіб (у тому числі іноземні юридичні особи); держава, органи місцевого самоврядування, суб'єкти владних повноважень; об'єднання громадян та організації, що діють без створення юридичної особи

Особливий статус має так звана віртуальна особа, що не існує а ні в правовому полі а ні в матеріальному світі. Її не можна назвати рівноправним суб'єктом Інтернет відносин, проте вона має деякі ознаки суб'єкта відносин – ім'я (логін) та пароль – аналог підпису людини, що дозволяє ідентифікувати особу. Варто зазначити, що відносини за участю віртуальних осіб не можуть підлягати правовому регулюванню через те, що таку особу неможливо ідентифікувати але на неї можна впливати у віртуальному просторі, встановлюючи правила поведінки та завдяки контролю за додержанням норм законодавства у мережі Інтернет.

Література:

1. Закон України «Про телекомунікації» від 18.11.2003 № 1280-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 12. – Ст. 155.

Мозальова Марина Володимирівна – кандидат юридичних наук, науковий співробітник Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України